

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ОТНОШЕНИЯТА ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ – ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН

Спас Ташев¹

ЗНАЧЕНИЕ НА ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ И ЛАТИНСКА АМЕРИКА В ГЛОБАЛИЗИРАЦИЯ СЕ СВЯТ

В няколко документа на ЕС двата региона се разглеждат като „глобални участници в партньорство”, което от своя страна поражда необходимостта от „обща стратегия за отношенията между Европейския съюз и Латинска Америка”. Взаимният интерес между двата региона е напълно основателен. От една страна Латинска Америка е пространство, в което живеят над 600 милиона души, което допринася с 10 % за световния брутен вътрешен продукт, притежава на своята територия 40 % от растителните видове на планетата и разполага с изключителен човешки капитал. От друга страна ЕС е основният донор на помощ за развитие, основният инвеститор и вторият по важност търговски партньор в Латинска Америка – първи в Меркосур и в Чили, – като от стартирането на Двурегионалното стратегическо партньорство през 1999 г. ЕС е финансирал проекти и програми на обща стойност над 3 милиарда евро. Общо Европейският съюз и Латинска Америка и Карибския басейн (ЛАКБ) представляват над един милиард души и една трета от държавите, членки на ООН.

За да постигне максимални резултати от това партньорство, ЕС поддържа под различна форма контакти с много държави и регионални формирания в Америка. С подобна политика се формира глобалното географско направление **ЕС – Америка**. В тази насока чрез споразумения за сътрудничество, за стратегическо или привилегировано партньорство ЕС поддържа контакти с ЛАКБ под различни форми:

- **многостранни взаимоотношения** (като тези с Групата от Рио);
- **двустрани междурегионални взаимоотношения** (като тези с Централна Америка, с Андската общност или с Меркосур);
- **двустрани споразумения** (като тези с Мексико и Чили);

¹ Председател на Дружеството за приятелство България – Хондурас.

- редовното организиране на **срещи на високо равнище на държавни и правителствени ръководители на двата региона** (ЕС и държавите от Латинска Америка).

Тези многообразни форми на сътрудничество имат за цел установяването на по-тесни политическите връзки между Европейския съюз и държавите от ЛАКБ. Освен това се цели укрепването на икономическите и търговски взаимоотношения, поддържане на демократичното развитие и икономическия и социален напредък в държавите от Латинска Америка и не на последно място благоприятно въздействие върху регионалната интеграция. Тези цели се изразяват, по-специално, чрез споразумения, много по-амбициозни от преди (наречени споразумения от 4-то поколение), които надхвърлят рамките на обикновени търговски споразумения за помощ за развитието, като предвиждат зони за свободна търговия и политическо сътрудничество.

СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ПОЛИТИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН

От времето на Доктрината Монро (1823), американската администрация не е преставала да декларира, че желае обединението на двете Америки, включително чрез "Политиката на добрия съсед", прокламирана от Франклин Рузвелт през 30-те години или програмата "Съюз за прогрес" на Джон Кенеди. През 70-те години започват дискусиите за Нов икономически ред, който да даде шанс на Юга да се доближи по-близо до Севера. Идеята угасва в Канкун, Мексико, през 1982, когато САЩ, в лицето на президента Рейгън, отказват да подкрепят програмите на развиващите се държави за „нов икономически ред“. Това е основната причина в края на 80-те години да се увеличи несигурността за чуждите капитали и да се поради страха от установяване на ляворадикални режими. След като тези тенденции са преодолени, на държавите от региона се предлагат неолибералните програми.

В условията на неолиберална политика обаче, ниските доходи на по-голямата част от населението и незначителният брой преуспяващи членове на южноамериканските общества, продължават да увеличават драстично неравномерното разпределение на печалбите. Това е основание за по-голямата част от гражданите да смятат, че неолибералният курс, прилаган по досегашния начин, е обречен на провал. През последните петнайсетина години процесът на транснационализация на латиноамериканските икономики става все по-сложен, включително и заради променящата се роля на държавите на международната арена.

В региона започва да се наблюдава специфична политическа цикличност, изразяваща се в редуването на неолиберални и леви правителства. Независимо от възхода на неолиберализма и левите идеологии, традиционната десница в Латинска Америка не е напълно изчезнала.

Трябва да се има предвид, че латиноамериканската левица не е еднородна. В нея се наблюдават различия по отношение на:

- Произход (корени) на левите политически структури;
- Идеология;
- Форма на управление и политическа насоченост;

С оглед на политическите различия, към настоящия момент могат да се разграничат няколко групи държави:

- Модерна левица – Бразилия, Уругвай, Чили (до началото на 2010 г.).
- Популистка левица – Венецуела (Уго Чавес), Боливия (Ево Моралес), Никарагуа (Даниел Ортега), Еквадор (Рафаел Кореа), отчасти Аржентина (покойният президент Нестор Кришнер, наследен от съпругата му Кристина Кришнер).
- Тоталитарно управление – Куба (Фидел и Раул Кастро).
- Неолиберални – Мексико, Перу, Панама, Хондурас (след 2010 г.), Чили (след 2010 г.), Ел Салвадор (до 2010 г.), Колумбия, Коста Рика, Гватемала, Доминиканска Република.

Според по-горното групиране (което в някои отношения е условно и е постоянно променящо се), над 41 % от населението на Латинска Америка живее в условията на неолиберално или дясно управление. Тази констатация поставя под съмнение категоричността на заключенията на някои политически анализатори за необратимостта на процеса на лявата вълна в Латинска Америка.

Политическите различия обясняват разликите в политическите ориентации на отделните латиноамерикански държави, в резултат на което са възникнали няколко наднационални обединения (организации).

Най-старата наднационална организация, която съществува и днес, е учреденият през 1969 г. Пакт за Андите, който през 1996 г. се превърна в **Андска общност** (Боливия, Колумбия, Еквадор и Перу) със седалище в Лима. Общността си поставя за цел да се достигне интегрално регионално развитие, отчитащо местните особености. Венецуела се присъединява към Андската общност през 1973 г., но през 2006 г. я напуска. Към общността статут на асоциирани членове имат Аржентина (2005), Бразилия (2005), Парагвай (2005), Уругвай (2005) и Чили (2006).

През 1986 г. се създава **Групата от Рио**. Тя е основна структура за политическо сътрудничество в континентален мащаб. Днес тя включва цяла Латинска Америка, а сред нейните членове са и представители на държавите от Карибския басейн.

Използвайки модела на Европейската икономическа общност, през 1991 г. Аржентина, Бразилия, Парагвай и Уругвай създадоха Южноамерикански общ пазар (**МЕРКОСУР**). В момента към него се присъединяват Боливия и Венецуела (договорът за присъединяване от 2006 г. не е ратифициран от всички парламенти, като в част от мотивите се изтъква липсата на демокрация), а статут на асоциирани членове имат Чили, Колумбия, Перу и Еквадор. През 1998 г. Меркосур подписа споразумение за свободна търговия с Андската общност. През 2008 г. бе взето решение за премахване на визите за гражданите на държавите от Южноамерикански общ пазар. Лидерите на Меркосур очакват процесът на интеграция да обхване цяла Южна Америка.

Интересно регионално обединение представлява **Боливарианската алтернатива за Америка (АЛБА)**. Създадена е през 2004 г. по инициатива на Куба и Венецуела като контрапункт на американската Зона за свободна търговия в Америките. Към АЛБА се присъединяват Боливия (2006), Никарагуа и няколко карибски държави (2007) и Хондурас (2008, напуснал АЛБА през 2009), Еквадор (2009). В рамките на АЛБА е създадена и нова платежна единица – сукре, която не е свободно конвертируема извън региона.

През 2005 г. бе създадена Общността на Южноамериканските нации, преименувана през 2008 г. на **Съюз на Южноамериканските нации (УНАСУР)**. В него членуват Аржентина, Перу, Чили, Венецуела, Еквадор, Гвиана, Суринам, Боливия и Колумбия.

Освен тези регионални съюзи, в Латинска Америка функционира **Латиноамерикански парламент- ПАРЛАТИНО** (с представители от всички латиноамерикански държави, седалище в Панама) и **Централноамерикански парламент – ПАРЛАСЕН** (орган за регионална интеграция в Централна Америка, съставен от по 20 избрани депутати от всяка страна и бившите президенти и вицепрезиденти на Гватемала, Салвадор, Хондурас, Никарагуа, Панама и Доминиканска република), **Андски парламент** (с депутати от държавите от Андската общност) и **парламент на МЕРКОСУР**.

ПРЕГЛЕД НА ОТНОШЕНИЯТА ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ – ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН

От 60-те години насам Латинска Америка се ползва с финансовата и техническа помощ на Европейския съюз, която заема първо място в държавната помощ за развитие. Политиката на Общността за развитие и сътрудничество има за цел борбата с бедността и социалното неравенство, интеграцията в световната икономика и утвърждаването на правовата държава. Тя се осъществява под формата на споразумения на регионално и двустранно равнище, които обхващат всички области на търговската, техническа, финансова, културна и политическа дейност.

До настоящия момент са проведени шест **срещи на най-високо равнище на държавните и правителствени ръководители от Латинска Америка и Карибския басейн и от Европейския съюз** в Рио де Жанейро (1999), Мадрид (2002), Гуадалахара (2004), Виена (2006), Лима (2008) и Мадрид (2010).

Взаимоотношенията между ЕС и **Групата от Рио** са официално признати с подписването на декларация, изготвена в Рим на 20 декември 1990 г. Двустранният междурегионален диалог предвижда ежегодна среща на министрите на външните работи и среща на високо равнище на държавни и/или правителствени ръководители на всеки две години. Двустранното междурегионално сътрудничество се отнася до:

- политическия диалог;
- търговския обмен;
- техническото, финансово и икономическо сътрудничество.

Освен тези срещи на най-високо равнище на държавните и правителствени ръководители от двата региона, осъществяват се и взаимоотношения с регионалните подразделения като са подписани съответните споразумения.

През септември 1984 г., представителите на ЕС и тези на държавите от **Централна Америка** (Коста Рика, Гватемала, Хондурас, Никарагуа, Панама и Салвадор) се срещнаха в Сан Хосе, столица на Коста Рика (**диалогът от Сан Хосе**), за да разгледат положението на намиращия се в този момент в криза регион. Те продължиха да се срещат всяка година като ЕС разчита на този диалог, за да насърчава политическата стабилност в тези държави, спазването на правата на човека, икономическото и социално развитие и регионалната интеграция. Междувременно регионалната интеграция отбеляза напредък чрез създаването през 1991 г. на Системата за интеграция на Централна Америка (SICA).

По време на срещата на министрите в Мадрид (2002), партньорите решиха да приложат ново споразумение за сътрудничество и политически диалог. Това споразумение, подписано на 15 декември 2003 г. в Рим, придава официален характер на установения през 1984 г. политически диалог. То разширява сътрудничеството по посока на контрола на имиграцията, борбата срещу тероризма и икономическото сътрудничество. Новото споразумение, обаче, не включва либерализирането на търговията, каквото беше първоначалното желание на държавите от Централна Америка. Независимо от това, то има амбицията да „създаде условията“ за споразумение за асоцииране, наречено споразумение от четвърто поколение, което включва свободната търговия, както и на напредъка в регионалната интеграция.

От 1969 г., годината на учредяване на Пакта за Андите (от 1996 г. **Андска общност**), ЕС поддържа редовни връзки с това обединение. ЕС сключи първо споразумение за сътрудничество с Общността през 1983 г., през 1993 г. беше сключено споразумение от тип „трето поколение“, което предвижда икономическо и търговско сътрудничество, сътрудничество за развитието и включването на клауза за най-облагодетелствана нация.

По време на срещата си в рамките на срещата на високо равнище в Рио (1999), държавите от Андската общност обсъдиха възможността за сключване на ново по-обширно споразумение за сътрудничество. В Мадрид, през 2002 г., партньорите решиха да актуализират споразумението. Новото споразумение беше подписано в Рим през декември 2003 г. Въпреки всичко, новите условия не включват либерализирането на търговията, каквото беше първоначалното желание на държавите от Андската общност. Споразумението от 2003 г. разширява сътрудничеството, като включва борбата с тероризма и нелегалната имиграция. Освен това, то създава институционална база за механизмите на политически диалог, които бяха въведени през 1996 г. Накрая, през декември 2006 г.

Отношенията **ЕС-Меркосур** бяха институционализирани чрез рамковото споразумение от 1995 г., което откри пътя за политическо сътрудничество и преговори с оглед на създаване на зона за свободна търговия между двете договарящи се страни. По повод на срещата на високо равнище в Мадрид (2002), представителите на ЕС и на Меркосур започнаха отново икономически и търговски преговори, като по-специално уточниха датите и процедурата за преговорите, както и обхвата на амбициите на бъдещото споразумение, очаквано от двамата партньори. Неблагоприятната международна обстановка и по-специално кризата в Аржентина през 2001 — 2002 г., оказаха отрицателно въздействие върху преговорите. ЕС и Меркосур, по време на среща на министерско равнище на 12 ноември 2003 г., решиха преговорите по споразумение за асоцииране и свободна търговия да бъдат

приключени през октомври 2004 г. в Лисабон. Неуспехът на тази среща показва, че основната пречка за подписването на споразумението представлява раздела селско стопанство. Въпреки окуражителните сигнали от срещите на високо равнище в Гвадалахара, Виена и Лима, преговорите все още са далеч от приключване. Условието за подновяването на преговорите и работната програма от сега нататък ще бъдат обвързани с либерализирането на търговията.

ЕС осъществява контакти и с **отделни държави** в Латинска Америка. Споразумението за икономическо партньорство, политическа координация и сътрудничество с **Мексико** (наречено още глобално споразумение Мексико-Европейски съюз), подписано на 8 декември 1997 г., влезе в сила на 1 юли 2000 г. по отношение на промишлените и селскостопански стоки и през месец март 2001 г., по отношение на услугите, интелектуалната собственост и инвестициите. Либерализацията е напълно осъществена, по отношение на износа на мексикански промишлени стоки — от 2003 г. насам, а по отношение износа на европейски стоки — от 2007 г. насам. Това споразумение от 4то поколение не само създаде зона за свободна търговия, но и институционализира политическия диалог за насърчаване на демократичните принципи и спазването на правата на човека. Търговският обмен отбеляза напредък след влизането в сила на споразумението: износет на ЕС за Мексико се увеличи с повече от 30%, а износет на Мексико за ЕС на практика се удвои. През 2004 г. беше подписано споразумение за научно-техническо сътрудничество.

През 1996 г. беше подписано споразумение за сътрудничество между ЕС и **Чили**. Три години по-късно беше даден ход на преговорите за сключване на споразумение за асоцииране. Сключено през месец март 2002 г., това споразумение, което също е от четвърто поколение, беше подписано на 18 ноември 2002 г. То включва три раздела: политически, търговски и сътрудничество. Предвижда се установяване на политически диалог с участието на гражданското общество. Освен това, споразумението предвижда практически пълно отваряне на икономиките на двете страни с прогресивна либерализация на износа на Чили за ЕС, който трябва да достигне 97 % през месец януари 2012 г. В Европейския парламент посоченото споразумение беше характеризирано като споразумението на XXI век. В същност става въпрос за най-амбициозното и новаторско споразумение, обсъждано със страна, която не е кандидат за членство в ЕС.

В резултат на изборите през 2004 г., **Европейският парламент**, отчитайки различните споразумения, подписани с партньори от Латинска Америка, създаде делегации за връзки с Мексико, Централна Америка, Андската общност, Меркосур и Чили. Парламентът поддържа, също така и постоянни връзки с парламентите от региона, по-специално с **Латиноамериканския парламент (Парлатино)**, с

Централноамериканския (Парласен), със Смесената парламентарна комисия на Меркосур (СТО), с **Андския парламент (Парландино)** и с **Конгресите на Мексико и Чили**. Бяха създадени смесени парламентарни комисии на ЕП и на парламентите на последните две страни, както е предвидено в Споразуменията за асоцииране. Освен това, от 1974 г. ЕП организира междупарламентарни конференции с латиноамериканските си колеги — Парлатино, които са главният вектор за диалог и сътрудничество между избранниците на двата региона.

В резолюцията си от 26 април 2006 г., ЕП потвърди желанието си ЕС да възприеме обща стратегия за Латинска Америка и държавите от Карибския басейн, за да „придаде съдържание и ориентация на дейността на Съюза за лансирането на стратегическо двустранно регионално партньорство“, решено по време на срещата на високо равнище в Рио през юни 1999 г. и потвърдено на срещите на високо равнище в Мадрид, Гвадалахара, Виена и Лима. В своята много подробна резолюция, ЕП иска, по-специално:

- В **политическата област**, учредяването на трансатлантическа Евро-Латиноамериканска асамблея (ЕВРОЛАТ), за да се подсили парламентарния диалог, подписването на Евро-Латиноамериканска харта за мир и сигурност, създаването на двустранен регионален център за предотвратяване на конфликти и създаване на политическо партньорство и партньорство за сигурност.
- В областта на **икономиката, финансите и търговията**, създаване на евро-латиноамериканска зона за свободна търговия към 2012 г. и едновременно с това, привеждане в действие на споразумения за асоцииране между Европейския съюз, от една страна и неговите регионални партньори — Меркосур, Андската общност и Централна Америка, от друга страна.
- В **социалната и културната област**, създаването на фонд за двустранна регионална солидарност, който да подкрепи дейностите на различните партньори в областта на борбата с бедността и социалната изолация в Латинска Америка, с участието и с финансовата помощ на обществени и частни международни финансови организации.

Резолюцията подчертава също така и факта, че засиленото сътрудничество следва да има за цел и насърчаването на спазването на правата на човека, демокрацията, доброто управление, гласността и правовата държава в рамките на действителен многостранен плурализъм.

На 8 ноември 2006 г. първата от горепосочените три цели беше осъществена: в Брюксел беше създадена новата трансатлантическа Евро-Латиноамериканска Асамблея (ЕВРОЛАТ), парламентарна витрина на стратегическото и регионално асоцииране ЕС/Латинска Америка. Асамблеята обединява 120 членове на Европейския парламент, Латиноамериканския парламент, Парлацен, Парландино, Парламента на Меркосур, както и членове на мексиканския и на чилийския парламент. Новата Асамблея има три постоянни комисии: по политически въпроси, по въпроси на сигурността и по правата на човека; по икономически, финансови и търговски въпроси; по социални въпроси, по проблемите на околната среда, образованието и културата.

СЪВРЕМЕННО МЯСТО И РОЛЯ НА ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН ВЪВ ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА ЕС

Основният документ, който отразява съвременната политика и тенденции в отношенията ЕС – Латинска Америка, е озаглавен Стратегия на ЕС за отношенията с Латинска Америка и представлява резолюция на Европейския парламент, приета на 5 май 2010 г. В документа е заявено, че крайната цел на Двурегионалното стратегическо партньорство между ЕС и Латинска Америка е **до 2015 г. да се създаде Евро-латиноамериканско пространство за глобално междурегионално партньорство** в политическата, икономическата, търговската, социалната и културната сфера, с цел да гарантира устойчиво развитие за двата региона. За постигането на тази цел са разработени различни средства в областта на:

- Политически контакти;
- Икономиката и търговията;
- Социалната сфера;

Резолюцията изхожда от разбирането, че Двурегионалното стратегическо партньорство между ЕС и Латинска Америка е от съществен характер, еднакво важен за двата региона да продължат да задълбочават и подобряват това партньорство. Важно е да се подчертае, че укрепването на отношенията между ЕС и Латинска Америка е сред приоритетите на сегашното унгарско председателство на ЕС.

Съществен елемент в Стратегия на ЕС за отношенията с Латинска Америка е ролята, която се отрежда на Съюза на южноамериканските нации (УНАСУР), въпреки че е орган с различен характер от другите процеси за континентална интеграция (Андска общност, Меркосур, системата за централноамериканска интеграция), може да послужи като стимул за тези интеграционни процеси. Всъщност това е още един

фактор за стимулиране на регионалната интеграция, която е една от ключовите цели на Двурегионалното стратегическо партньорство.

Чрез интеграционните процеси в Латинска Америка, ЕС се стреми да затвърди още повече съгласуването на позициите на двете страни в рамките на международните форуми и международните институции, както и че освен установяването на обща програма следва да се продължи със съгласуването на техните позиции по въпроси от световно значение, отчитайки интересите и опасенията и на двете страни, тъй като отношенията между ЕС и Латинска Америка се основават на общи ценности и интереси. Прилагането на подобна политика би довела до **създаване на Евро-латиноамериканско пространство за глобално междурегионално партньорство**, основаващо се на модел, съвместим както със Световната търговска организация (СТО), така и с принципите на регионализма.

При провеждането на тази политика, възникват редица предизвикателства, някои от които с глобално значение. На първо място това е надграждане на развиваното до момента глобалното географско направление ЕС – Америка чрез привличането на трети глобален партньор към двурегионален политически диалог. По този начин ЕС насърчава създаването нови тристранни подходи по теми, области и въпроси от общ интерес, водещи към **създаването на интегрирано евроатлантическо пространство**:

- ЕС-ЛАКБ-Азия,
- ЕС-ЛАКБ-Африка;
- ЕС-ЛАКБ-САЩ;

При преследването на глобалните цели, ЕС твърдо подкрепя възобновяването на преговорите по **Споразумението за партньорство между ЕС и Меркосур** – тъй като подобно изключително важно споразумение за партньорство, което засяга 700 милиона души, ще бъде **най-амбициозното двурегионално споразумение в света**.

Сред приоритетите в политиката на ЕС към ЛАКБ се откроява проблематиката за **правата на човека** (резолуциите на ЕП от 11 март 2010 г. относно положението на политическите затворници и лишението от свобода поради убежденията си в Куба и от 11 февруари 2010 г. относно Венецуела), **имиграционната политика на ЕС** (свързана с необходимостта от постигане на споразумения с ЛАКБ, които да вземат под внимание основателните интереси на евро-латиноамериканските партньори по тема, която е толкова чувствителна), **производството и трафикът на наркотици** (което продължава да бъде много сериозен проблем в региона, като се има предвид, че са се увеличили площите в Южна Америка, в които се отглежда кока) и т.н.

За да се постигнат високите цели, поставени в Стратегия на ЕС за отношенията с Латинска Америка, ЕП препоръчва **срещите на най-високо равнище да продължат да се провеждат на всеки две години**, но подчертава, че връзките с Латинска Америка не бива да се ограничават до двегодишна визия, а да се укрепят посредством дългосрочна визия, а в случай на необходимост и от индивидуален подход.

Важен елемент в тази политика би било **създаването на фондация „Европа – Латинска Америка и Карибски басейн“**, чиято основна цел ще е да оказва принос за подготовката на срещите на най-високо равнище и за предприемането на последващи действия във връзка с приетите на тези срещи решения и насоки за политическо действие, както и да служи за форум за диалог и координация през периодите между срещите на най-високо равнище за всички политически, икономически, институционални и академични органи и представители на гражданското общество, които полагат усилия за укрепване на евро-латиноамериканските отношения, в т.ч. Евро-латиноамериканската асамблея.

Друг важен фактор в европейската политика към ЛАКБ е **Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)**, която постави началото на своята дейност в Латинска Америка през 1993 г. и за настоящия си мандат (2007-2013 г.) разполага с 2,8 милиарда евро за финансиране на проекти в региона на ЛАКБ.

РОЛЯТА НА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ОТНОШЕНИЯТА ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ – ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН

Човешките контакти между България и ЛАКБ предхождат политическите. Още в края на XIX в. в Аржентина и други латиноамерикански държави започва установяването на български емигранти, а политическите отношения са установени през 20-те и 30-те години на XX в. като първоначално са разкрити почетни консулства.

След 1944 г. контактите са пречупени през идеологическата призма. Изключително близки са отношенията с Куба след 1959 г. (управлението на Фидел Кастро), с Никарагуа след 1979 г. (идването на власт на сандинистите). В същото време отношенията с Чили са замразени след 1973 г. (отстраняването от власт на Салвадор Алиенде с военен преврат).

След 1989 г. се наблюдават противоречиви тенденции в контактите между България и ЛАКБ. От една страна се затварят българските посолства в Никарагуа, Колумбия и Перу. В същото време са възстановени дипломатическите отношения с Чили (1990). В процеса на присъединяване на България към ЕС, страната ни е задължена да установи дипломатически отношения с други държави от ЛАКБ, както е случая с Хондурас (2004).

В областта на икономическите отношения, съществуват традиции и развитието на търговските и икономическите връзки с латиноамериканските страни през годините се обуславят от българските интереси в региона.

С цел активизиране и разширяване на търговските и икономическите връзки между Р България и страните от ЛАКБ са създадени смесени междуправителствени комисии за търговско, икономическо и научно-техническо сътрудничество. Такива са учредени с Аржентина, Бразилия, Венецуела, Куба, Мексико, Никарагуа и Уругвай. Независимо от тези признаци за съживяване на търговско-икономическите отношения, равнището на стокообмена с латиноамериканските страни все още не съответства на реалните възможности и интереси. От 1990 г. досега салдото е негативно, като дялът на реализирания български износ, в процентно отношение е между 30 – 40 % от регистрирания внос от латиноамериканския регион. Водещите търговски партньори са:

- Мексико е единствената страна от региона, с която България има положително търговско салдо;
- Бразилия, с която е най-високият по обем търговски обмен, но салдото е трайно негативно за нашата страна;
- Перу през последните две години е непосредствено след Бразилия по реализиран стокообмен, но салдото също не е в полза на България;
- Следват Чили, Куба, Венецуела, Аржентина.

На проведената през 2006 г. в София кръгла маса на тема “Латинска Америка днес и България” е посочена "необходимостта от изработване на цялостна външноикономическа стратегия на България – с оглед на членството в ЕС - по отношение на насоките и формите на търговията и сътрудничество със страните от Латинска Америка".

Президентът Георги Първанов участва в Срещите на високо равнище ЕС - ЛАКБ. На последната среща от този формат, проведена през 2010 г., той изтъкна, че необходимостта от нова международна финансова архитектура е повече от очевидна. Фундаменталният проблем, пред който страните са изправени сега, е за постигането на качествено нов, по-траен и устойчив модел на растеж и развитие. И тук, според българския президент, изниква въпросът може ли логиката на пазара да бъде господстваща или се нуждаем от нов инструментариум, за да се регулират в цялост икономическите, екологичните и социалните параметри на развитие. За да бъде изработен този нов инструментариум, се нуждаем не просто от нова финансова архитектура, а от нова споделена стратегия за глобално и регионално развитие, каквато е подготвяната Стратегия Европа 2020.

Българският държавен глава изрази също така подкрепата на България за приета на Срещата Декларация, съдържаща нови мерки и инициативи за постигане на „Пространство на знанието Европейски съюз – Латинска Америка и Карибите”.

На фона на амбициозната програма на ЕС за развитието на отношенията с ЛАКБ, прави впечатление наличието на сравнително малък брой български правителствени документи в тази насока, което говори за изоставяне на България в сравнение с другите членове на ЕС. Този извод се потвърждава и от взетите решения на българското правителство, във връзка със започналата през 2008 г. световна икономическа криза, за закриване на посолството ни в Мексико. Има предложения и за втора вълна съкращения – закриване на българските посолства в Чили и Венецуела. В целия регион на ЛАКБ България оставя само с три щатни дипломатически представителства: в Аржентина, Бразилия и Куба.

В тези условия България се опитва да използва други механизми, чрез които да задълбочава контактите си с ЛАКБ. На първо място това е осъзнатия от българското правителство потенциал на българската диаспора и най-вече на изтъкнати нейни представители. Именно българският произход на новоизбраната президентка на Бразилия Дилма Русефф бе основният мотив за участието на българска делегация, начело с премиера Бойко Борисов, на тържествата по повод встъпването и в длъжност в началото на януари 2011.

В ЛАКБ българска диаспора има в Аржентина (50 хил.), Хондурас (7 хил.), Бразилия, Уругвай, Венецуела, Колумбия и др. В момента нейни представители заемат сравнително високи държавни или ключови политически позиции. Например Теодоро Петкофф на два пъти – през 1983 и 1988 г. бе кандидат за президент на Венецуела. Същият през периода 1996 – 1999 г. бе министър на координацията и планирането. Днес е един от основните опоненти на Уго Чавес и собственик на вестник „Тал куал”. В предишното правителство на Хондурас на президента Роберто Мичелети, зам.-министър на Фонда за социални инвестиции бе Хибдко Рикардо Симеон Еленкофф.

До неотдавна Елси Урсина Раскофф бе генерален секретар на министерството за обществено здраве в Тегусигалпа. Днес в Аржентина председател на парламентарната комисия за права и защита е Луис Карлос Петков Найденофф. Гонсало Атанасофф е председател на депутатската комисия за политики към общините, а Алфредо Атанасофф е настоящият генерален секретар на Федерацията на общинските служители. Зам.-министър по инвестициите към министерството на инфраструктурата и публичните дейности е друг българин – Уго Ернесто Атанасофф. Гилермо Ганчевфф е шеф на полицията в Буенос Айрес.

В сферата на културата с международна слава се ползва аржентинския композитор Луис Бакалов, който освен това е познат и като автор на филмова музика. Друг изтъкнат български автор е д-р Алфонс Емануилов Макс в Уругвай. Бил е почетен консул на Никарагуа и Салвадор в Монтевидео, собственик е на два вестника, написал е много книги, в това число и един прекрасен анализ за Балканите.

В Бразилия ректор на бразилския университет бе Жоао Клаудио Тодоров. Особено интересни са братята Косикови – Жорже и Мигел. Те са потомци на бесарабски българи, автори на редица трудове в областта на правото, основатели на правния и инженерния факултети в университета в Сао Пауло. Организирали са курсове по български език, а Жорже Косиков е автор на фундаменталния труд за българо-гагаузката имиграция от Бесарабия в Бразилия. Изтъкнат български творец във Венецуела е Иван Дреников – основател и директор на отдела по редки книги и ръкописи при Националната библиотека на Венецуела.

Сред спортистите най-изявен е футболиста националния отбор на Уругвай Фабиан Естоянов, роден през 1982 г. Шампион на Уругвай през 2006 – 2007 г. бе Футболен клуб „Данубио” (Дунав, превод от испански), основан от българите Мигел и Хуан Лазаров.

Чрез използването на потенциала на лицата от български произход в ЛАКБ, България може да засили контактите си в региона.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ЗА БЪЛГАРСКАТА ПОЛИТИКА КЪМ ЛАТИНСКА АМЕРИКА И КАРИБСКИЯ БАСЕЙН. ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ.

Процесът на задълбочаване на контактите ЕС – ЛАКБ се задълбочава и институционализира, от което се очаква извличането на взаимни блага за двата региона. В същото време България изостава от този процес и се превръща в пасивен наблюдател. Затварянето на българските посолства в Мексико, Венецуела и Чили още повече ще изолира нашата страна от този процес.

За България е важно да продължи да развива контактите си с ЛАКБ като съсредоточи вниманието си в две сфери:

- Успешно развиващите се икономики в ЛАКБ като Бразилия, Аржентина, Чили, Уругвай, Перу, Мексико.
- Държавите с по-изявена българска диаспора (Аржентина, Бразилия, Хондурас, Уругвай, Венецуела, Колумбия).

С оглед на цикличния характер на политическия процес, необходимо е да се подържат контакти с представителите на всички политически сили, изповядващи близки до европейските политически ценности.

За целта могат да се привлекат и различни НПО, чиято дейност да бъде финансирана на базата на разработени проекти от бъдещата фондация „Европа - Латинска Америка и Карибски басейн“.

Като алтернатива на закриваните щатни дипломатически представителства може да се увеличи броя на българските почетните консулства в ЛАКБ. Перспективни са и контактите с организациите на българската диаспора в региона. -

ЛИТЕРАТУРНИ ИЗТОЧНИЦИ

1. Стратегия на ЕС за отношенията с Латинска Америка. Резолюция на Европейския парламент от 5 май 2010 г. относно стратегията на ЕС за отношенията с Латинска Америка (2009/2213(INI)), В: Официален вестник на Европейския съюз, 5 май 2010
2. European Commission, A stronger partnership between the European Union and Latin America, Brussels, 2006, p. 20
3. European Commission, Partnership for Change. The EU's Development Cooperation with African, Caribbean and Pacific countries, Brussels, 2010, p. 37
4. Dilma diz que irá visitar a Bulgária em turnê pela Europa, O Globo, 30.12.2010